

Liv & Längtan

SVENSKA KYRKAN DÄR DU BOR NR 6 • 2023

Mellan himmel
och jord

Svenska kyrkan

Ett personligt avsked

Det var en fin och klar septemberdag för ett antal år sedan. Vi väntade med spänning på att grannfamiljen skulle komma hem med sitt nyfödda lilla flickebarn. Så äntligen kom familjens bil. Efter ett tag ringde vi på dörren för att gratulera och hälsa på den efterlängtade lillasystern.

Pappan öppnade dörren, hans blanka ögon berättade att något inte stod rätt till innan han sa ”lilla Alice är tyvärr jättesjuk vi kom hem för att hon skulle få dö hemma, hon överlever nog inte natten”. Lite senare på kvällen blev vi inbjudna till familjen. Vi fikade, grät och pratade. Pappan berättade att han själv skulle snickra den lilla kistan, bäbisfilten som mamma virkat skulle svepa in Alice och storebröderna räknade upp så många gosedjur och bilar att alla kanske inte riktigt skulle få plats. Lille Katt skulle sjunga på begravningen tyckte bröderna.

Vår sorg och saknad är personlig och ser olika ut. Den varken ska eller kan pressas ner i en och samma form. Och liksom hos familjen som formade sitt personliga farväl till den lilla systemen ges möjligheten att i vår kyrkas begravningsgudstjänst tillsammans skapa ett personligt, fint och minnesvärt sista farväl. Och med ett hopp att vi ses igen.

Nu i allhelgonatider besöker många av oss kyrkogården och tänder ljus för de som lämnat oss. En speciell tid då vi får möjlighet att enskilt eller tillsammans minnas men också bearbeta döden i livet och med livet.

”Vi fikade, grät och pratade.”

CATHARINA LINDERÖTH • PASTORSADJUNKT I BERGA FÖRSAMLING

LIV & LÄNGTAN NR 6 • 2023

ges ut den 14 oktober av Linköpings domkyrkopastorat.

ANSVARIG UTGIVARE: Mattias Bähr

REDAKTION: Royne Mercurio, Elke Ridderstad, Liza Hagberg Lerner, Helena Sederström, Axel Arkstål

OMSLAGSFOTO: Royne Mercurio

GRAFISK FORMGIVNING: Royne Mercurio, Elke Ridderstad, Axel Arkstål

NÄSTA NUMMER: kommer den 2 december

TRYCK: Larsson Offsettryck DISTRIBUTION: Svensk Direktreklam
MILJÖ: Liv & Längtan är Svanenmärkt

SVENSKA KYRKAN I LINKÖPING

VÄXEL: 013-30 35 00. Måndag-torsdag 08-12, 13-16.30,
samt fredag 08-12, 13-15.30

PASTORSEXPEDITIONEN: 013-30 35 50

E-POST: linkoping.info@svenskakyrkan.se

HEMSIDA: svenskakyrkan.se/linkoping

FACEBOOK: facebook.com/svenskakyrkanlinkoping

SID 18-20

SID 12-13

SID 16-17

SID 22-25

INNEHÅLL

På gång SID 4-9

Här hittar du öppna mötesplatser och annat som är aktuellt i våra kyrkor.

Porträttet SID 10-11

Möt Ida Andrae, pastorsadjunkt i domkyrkoförsamlingen, och hennes ledarhund Ona.

Domkyrkotornet SID 12-15

Den 12 september lyftes Domkyrkans toppspira ner för att fyllas. Se bilderna från lyftet och möt konservator Madeleine Villanyi som arbetar med fyllningsarbetet på tornet.

Kyrkipedia SID 16-17

Om domkyrkotornets historia.

Artikel SID 18-20

Patrik Hagman har upplevt det många fruktar: att förlora en anhörig. Inte bara en gång, utan tre gånger.

Sorgegrupper SID 21

Samtalsgrupp för dig som förlorat någon anhörig eller nära vän.

Allhelgona SID 22-24

Griftegårdens dag, minnesgudsjänster och konserter i allhelgonatid.

Griftegård SID 25

Höst på griftegårdarna.

Begravning SID 26-27

Att skapa ett personligt avsked i begravningsgudstjänsten.

Musik SID 28-29

Musikkalendern med konserter i våra kyrkor.

Gudstjänst SID 30

Gudstjänster i våra nio församlingar.

Kontakt SID 31

Hej Svenska kyrkan! Här finns alla kontaktuppgifter till oss.

SID 14-15

SID 10-11

SID 5

SID 26-27

Välkommen!

Våra öppna mötesplatser hittar du på följande sidor här i tidningen. Alla våra grupper, körer m.m. hittar du på svenskakyrkan.se/linkoping/verksamhet

Konserter hittar du på sid 28-29. Våra kyrkor är öppna för enskild bön, ljusständning – och en liten pratstund.

Ansgarskyrkan i Gottfridsberg

Öppet Hus

MÅN 14.00 – 15.30

För vuxna med barn upp till ca. 5 år.

Lek, sång, fika & andakt.

Anna Östergren 013- 30 38 87

anna.ostergren@svenskakyrkan.se

Gottetegemenskap

ONS 12.00

Kyrklagad lunch, kaffe & trivsel, 50 kr.

Varannan onsdag (jämma veckor)

fortsätter vi med en programpunkt 13.00.

Mia Zetterlund 013-30 38 84

mia.zetterlund@svenskakyrkan.se

Hantverksgrupp

TORS 13.00-15.00

Gemenskap, hantverk & fika

Anna-Sophie Aamand 013-30 38 95
anna.sophie.aamand@svenskakyrkan.se

Torsdagssamtal

19 OKT 19.00 Martin Lönnebos teologi med Lars-Erik Lindström.

2 NOV 18.00 *A tree has fallen* en film om Desmond Tutu.

16 NOV 18.00 Sjukvård som mission.

30 NOV 18.00 Bryt en tradition. Samtal om Acts julkampanj.

Retreat

28 OKT 09.00-15.00

Kysa jorden i varje steg du tar

Retreatdag i Vidingsjö kyrkby. Kostnad 100

kr. Anmälan senast 24 oktober

Anna-Sophie Aamand 013- 30 38 95

anna.sophie.aamand@svenskakyrkan.se

Hemmakväll

LÖR 11 NOV 16.00-20.00

En mysig kväll för små och stora.

För mer information:

Anna Östergren 013-30 38 87

anna.ostergren@svenskakyrkan.se

Berga kyrka

Öppen förskola

FRE 09.30-11.30

För vuxna med barn (0-5 år)

Hanna-Maria Mercurio 013-30 39 11

hanna-maria.mercurio@svenskakyrkan.se

Seniorträff

MÅN 14.00

Aktivitet, umgänge och fika. Ingen kostnad.

Smörgåscafé

ONS 09.15-11.00

Fredagsträffen

FRE 20 OKT 14.00

Program och fika. 30 kr.

Bengt Åkerfors spelar och underhåller.

Sopplunch

TORS 12.00 30 kr.

Lunchmusik

TORS 2 NOV 11.30

Pastoratets orgelelever spelar.

Stanna gärna på sopplunch efter musiken.

Språkcafé

ONS 15.30

För dig som vill öva svenska eller få hjälp med läxorna. Vi fikar tillsammans. Endast för vuxna och ungdomar. I samarbete med Röda Korset.

Öppen diakonimottagning

TORS 15.00-16.30

Hit är du välkommen för att träffa en diakon för råd och stöd utan tidsbokning.

Vidingsjö kyrka

Öppen förskola

MÅN 09.30-11.30

För vuxna med barn (0-5 år)

Maria Hartman 013-30 39 12

maria.hartman@svenskakyrkan.se

Babyträff

ONS 09.30-11.30

För vuxna med barn (0-18 mån). Vi leker, har andakt, fikar och sjunger tillsammans.

Maria Hartman 013-30 39 12

maria.hartman@svenskakyrkan.se

Tisdagscafé

TIS 15.00-16.00

Café varje tisdag och sconescafé sista tisdagen i månaden.

Fredagsträffen

FRE 24 NOV 14.00

Program och fika. 30 kr.

Tema advent med hemlig gäst.

A Tree has Fallen

- remembering Archbishop Desmond Tutu

26 OKTOBER 18.30
I DOMKYRKANS FÖRSAMLINGSHEM

Välkommen att delta i filmvisning och samtal om journalisten och filmaren Marika Griehsels dokumentär *A Tree has Fallen - remembering Archbishop Desmond Tutu*. En film om den sydafrikanske biskopen och fredspristagarens livslånga kamp mot förtyck och rasism, om tro, rättfärdighet, försoning, vänskap och humor.

Marika Griehsel finns med och berättar om filmen och deltar i samtalet. För den som vill finns möjlighet att delta i mässan i Linköpings domkyrka 18.00.

Föreläsning med biskop Marika Markovits

ONS 18 OKT 18.30 I DOMKYRKAN

Om tro och tradition
– hur bär vi den kyrkliga seden.

Anmäl dig via länken
i QR-koden

LIVSVIKTIGA FÖREDRAG

TISDAGAR 18.30 I DOMKYRKAN

18.30 FÖREDRAG • 19.30 FIKA • 20.00 MÄSSA

HÄR ÄR HÖSTENS ÅTERSTÅENDE FÖREDRAG

17 OKTOBER 18.30

Jaget före laget

– individuell coaching i grupp

PETER GERHARDSSON

Förbundskapten för Sveriges damlandslag i fotboll

24 OKTOBER 18.30

Ljudet av tystnad

TOMAS SJÖDIN

Pastor och författare

31 OKTOBER 18.30

Nato - en institutionaliserad idé

ULLA GUDMUNDSON

Diplomat och skribent

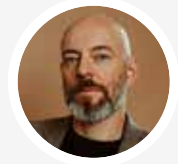

7 NOVEMBER 18.30

Om människans förmåga att besjåla världen

DAVID THURFJELL

*Författare och professor i religionsvetenskap
vid Södertörns högskola*

14 NOVEMBER 18.30

"Vredens stora dag är nära"

– himlen, helvetet och det eviga livet

THOMAS EKSTRAND

*Docent och universitetslektor i systematisk
teologi vid Uppsala universitet*

21 NOVEMBER 18.30

Hur skyddar vi bäst demokratin och rättsstaten?

ANNA SKARHED

F.d. domare och justitiekansler

Domkyrkan

Korv med bön

ONS 19 OKT 18.00 I DOMKYRKAN
Mässa med barnkören Diamanterna.
Korv serveras från 17.00

Kryp & sjung

FRE 20 OKT OCH 17 NOV 10.00
Gudstjänst med små och stora barn,
tillsammans med vuxen.
Sång, musik, lek och fruktfika.

Höstlov i Domkyrkan

MÅN 30 OKT
10.00 Sång (0-6 år)
14.00 Detektiver i Domkyrkan (3-8 år)
15.00 Sång (0-6 år)

Livsviktigt

TIS 18.30
Fika 19.30-20.00. Mässa 20.00.
Se annons på sid 5 för mer information.

Kristen djupmeditation

MÅN 19.00
Ingång via lilla porten på kyrkans södra
sida. Introduktion första måndagen i varje
månad. Info: pia.jagerfelt@gmail.com

Hackeforsgården

Promenadcafé

TIS 10.00
Promenad, fika och andakt.

Landeryds kyrka

Mässa i Taizéton

SÖN 15 OKT 17.00

Öppet i allhelgona

Se sid 22 för tider.

S:t Hans kyrka i Ekholmen

Öppet Hus

FRE 09.30-11.00
Mötesplats för föräldrar och andra vuxna
med små barn 0-5 år.

Stickcafé

MÅN 10.00
Samtal och handarbete, fika.

Tro möter liv

ONS 19.15 EFTER MÄSSAN 18.30
25 OKT Besök av biskop Marika Markovitz
1 NOV Samtal • Fred med jorden
8 NOV Besök av domprost Mattias Bähr
15 NOV Samtal • Fred med jorden
22 NOV Lectio Divina
29 NOV Samtal • Fred med jorden

Seniorcafé

TORS 10.00-12.00
26 OKT, 9 NOV OCH 23 NOV

Fredagskör

FRE 10.00 • 27 OKT, 10 NOV OCH 24 NOV
Kör för daglediga, fika.

Psalmträff

FRE 10.00 • 20 OKT, 3 NOV, 17 NOV
Psalmsång, fika och prat. Tema: Kvinnor
som psalmförfattare. Vi lär känna Fanny
Crosby, Siri Dahlquist, Margareta Melin,
Eva Norberg och Betty Ehrenborg-Posse.

Kristen djupmeditation

MÅN 19.00
16 OKT, 30 OKT, 13 NOV, 27 NOV

Öppen diakonimottagning

ONS 16.00-17.00
Hit är du välkommen för att träffa en
diakon för råd och stöd utan tidsbokning.

Mikaelskyrkan i Ryd

Café Kom Som Du Är

ONS 14.00

Lunch

TORS 12.00
30 kr (swish). Andakt 11.50.

Humlan

TORS 13.00-15.00
En öppen mötesplats för vuxna med barn
0-5 år.

Ikonutställningen Änglar

SÖN 1 OKT 10.00
Utställningen invigs i samband med mässan.

Stora Pysseldagen

ONS 1 NOV 10.00-15.00.
En heldag med pyssel för alla åldrar.
Lättare lunch serveras.

Ljusstöpardag

ONS 29 NOV 14.00-19.00
Drop-in för den som vill vara med och
stöpa ljus. Adventsfika finns.

Sjukhuskyrkan på US

Sjukhusets Stilla rum (fd meditations-
rummet på plan 9 i huvudblocket) är
alltid öppet för bön.
För kontakt med Sjukhuskyrkan ring
sjukhusets växel 010-103 00 00
eller se linkopingssjukhuskyrka.se

Våld i nära relationer

FRUKOSTFÖRELÄSNING

TIS 22 NOV 08.30-10.00

I S:T LARS KYRKA

Vad är våld i nära relationer? Vad är det som gör att det är så svårt att lämna en relation när partnern använder våld? Kan våldet upphöra av sig självt? Vems fel är våldet? Påverkas barn av våld i nära relationer och i så fall, på vilket sätt? Frågorna är lika många som våldets konsekvenser!

Råd & Stöd kommer under presentationen resonera kring flera av dessa frågor och beskriva insatser som kan stötta vägen från utsatt till frigörelse. Hur alla kan bidra till att fler kan leva ett liv fritt från våld är ytterligare en del av innehållet.

Föreläsningen är gratis och öppen för alla. Vill du ha frukost 08.15? Anmäl det till frida.carlsson@svenskakyrkan.se senast 18 nov.

Föreläsningen ingår i *En vecka fri från våld 2023* och är ett samarrangemang mellan Svenska kyrkan, Linköpings kommun Kvinnojouren Ellionor och Region Östergötland.

Viktigt att veta när någon dör

• Föreläsning •

6 NOV 17.30 I S:T LARS KYRKA

VAD HÄNDER MED SKULDERNA?

Privatekonomi efter att en anhörig dör

Hanna Edqvist, budget- och skuldrådgivare, Linköpings kommun

KOSTNADER OCH AVTAL I SAMBAND MED DÖDSFALL OCH BEGRAVNING

Therése Johansson, konsumentvägledare, Linköpings kommun

VAD GÄLLER VID EN BEGRAVNING?

Svenska kyrkans ansvar som huvudman

Helena Sederström, kommunikationschef, Linköpings domkyrkopastorat

VI BJUDER PÅ KAFFE/TE OCH KVÄLLSMACKA

Anmäl dig senast den 1 november.

Maila till linkoping.info@svenskakyrkan.se
eller ring 013-30 35 00.

Fika serveras från 17.00 och föreläsningen börjar 17.30.

Fri entré. Begränsat antal platser.

Föreläsningen sker i samarbete med Linköpings kommun.

Sankta Maria i Johannelund

Babyträff

ONS 09.30-11.30 I MARIAGÅRDEN

För barn 0-18 månader med vuxen.

Vi träffas i all enkelhet, umgås och fika.

Information: Marie Lind 013-30 39 55

marie.lind@svenskakyrkan.se

Johannelundsträffen

ONS 14.00 I MARIAGÅRDEN

1 NOV OCH 6 DEC

Andakt, gemenskap, kaffe.

Mer info: 013-30 39 50

Onsdagar i Mariagården

PROMENADGRUPP

ONS 14.00-CA 15.00

Vi träffas utanför kyrkan och går en sväng i Johannelund. Efteråt fikar vi på Mariagården.

DROP IN-CAFÉ

ONS 14.00-16.00

Kom och ta en fika på Mariagården när du vill mellan 14.00-16.00.

Ta med ditt handarbete om du vill.

Bibelstudium

TORS 14.00-15.30

26 OKT, 9 NOV, 23 NOV, 14 DEC.

Muren som talar - Bilder från Bibeln i

Sankta Maria. Vi träffas i kyrkan.

Britta Olinder 013-30 39 53

britta.olinder@svenskakyrkan.se

Skäggetorps kyrka

Sköna gröna Skäggetorp

MÅN 10.00

Tillsammans plockar vi skräp under en timma i närområdet. Avslutar med kaffe.

Katja Wiebe, 013-30 39 88

katja.wiebe@svenskakyrkan.se

Sopplunch

ONS 12.00 50 kr.

Torsdagscafé

TORS 13.00-15.00 20 kr.

Skattkistan

TORS 16 NOV 09.30-10.15

Tema: Alla ljud är musik! Kort samling för små (0-5 år) och stora. Vi tittar vad som finns i skattkistan, sjunger och pratar (cirka 25 min). Annika Möller 013-30 39 87

Open Church

23 NOV 17.00-19.00

Skapande, sång, mat, bibelberättelse, samtal med mera. För alla åldrar! Kostnad 30 kr (barn gratis).

Annika Möller 013-30 39 87

Skäggetorpsträffen

30 OKT OCH 27 NOV 14.00

Mötesplats för kropp, själ och ande.

Linda Waldemar 013-30 39 84

linda.waldemar@svenskakyrkan.se

Var med i luciakören!

Skäggetorps luciakör övar tis 28 nov och tis 5 dec 19.00 i anslutning till mässan 18.30.

Karin Alinder 0705-66 54 03

Öppen diakonimottagning

TIS OCH ONS 09.30-11.30

Hit är du välkommen för att träffa en diakon för råd och stöd utan tidsbokning.

S:t Lars kyrka

Elva-kaffe

ONS 11.00-12.00

Det bjuds på enkelt fika och gemenskap.

Fika i gemenskap

MÅN-ONS 15.00-15.30

Det bjuds på enkelt fika och gemenskap.

Meditation

MÅN 12.15-12.45

Vi sitter i stillhet och tystnad i ca 20 min och utgår från kristen djupmeditation.

Meditationen börjar och avslutas med några ord och stilla musik. Ingen förkunskap krävs. Sista måndagen i månaden 12.00 erbjuds en kort introduktion.

Under ytan

TORS 16 NOV 18.00-19.30

Samtalskväll med tema Delande.

Samtalsledare Cecilia Öberg, präst och Petra Regnstrand, församlingsherde.

Mackfika finns att köpa under kvällen.

Kvällsöppet

FRE 19.00-00.00

Kyrkan är öppen varje fredagkväll. Här kan du prata, tända ett ljus, ladda din telefon, vänta på bussen eller bara ta det lugnt.

Pilgrimsvandring

TIS 09.00-11.00

Startar med morgonbön i S:t Lars kyrka.

Vandring (cirka 4 km) med tema och samtal i lugnt tempo och paus halvvägs.

Öppen diakonimottagning

TIS 13.00-15.00

Hit är du välkommen för att träffa en diakon för råd och stöd utan tidsbokning.

Heliga danser

JÄMNA TISDAGAR 17.30-19.00

En meditativ dansform till vila, återhämtning och kraft. Medtag mjuka inneskor.

Tannefors kyrka

Café Tannefors

TIS 14.00-16.00

Vi ses i kyrkan för god gemenskap.

Stickcaféet är där också.

Välkommen att vara med när du kan, med eller utan handarbete!

Öppet hus

ONS 09.00 I BIRGITTSALEN

För föräldrar och barn.

Sångskatten

TIS 21 NOV 09.30

Sångsamling där vi sjunger roliga sånger på dagens tema som är jul. Med och för barn i vuxens sällskap och för alla förskolor i Tannefors.

Unga vuxna (18+)

FRE 17.00

Vi äter tillsammans, samtalar om tro och liv. Och har lite aktiviteter tillsammans.

En gång i månaden beställer vi pizza och ansluter vi till den ekumeniska bön och lovsångsmässan 20.00 i Domkyrkan.

För datum se svenskakyrkan.se/tannefors

Tikva

JÄMNA TISDAGAR 18.00-18.30

Sträck ut, andas och landa! Enkel rörelse-
träning med mycket stretch, djupandning
och avslappning för kropp, själ och ande.
anna.westerling@svenskakyrkan.se

Må bra-helg

Välkommen till en helg för kropp, själ och
ande den 11-12 november. 09.00-16.00
på lördagen och 09.00-13.00 på sönda-
gen. Temat är "Frid".

Vi kommer ha Tikvapass (mjuk stretching
och avslappning) pilgrimsvandring, ska-
pande, samtal och meditation. På söndagen
deltar vi i mässan. Kostnad 300 kr.

Kontakt och anmälan:

Diakon emma.dahlberg@svenskakyrkan.se
Pedagog anna.westerling@svenskakyrkan.se

Sticka en socka och bryt en tradition!

– Vi har tagit fram en brödbok med lokala recept som vi kommer att sälja och samla in pengar som kan bidra till ett bättre liv för flickor runt om i världen, berättar Katja Wiebe som är samordnare för den internationella gruppen i Svenska kyrkan i Linköping.

– Boken kommer att säljas till förmån för Act Svenska kyrkans julinsamling med fokus på de skadliga traditioner som främst drabbar flickor runtom i världen, berättar Katja. Medlemmar i våra församlingar har bidragit med recepten och biskop Marika har skrivit förordet. Boken kommer att säljas i samband med julmarknaden i Gamla Linköping den 9-10

december och då säljer vi också att sälja handstöpta ljus och hemstickat.

– Om man tycker om att sticka och har fler sockor än man själv behöver så får man gärna vara med och bidra, säger Katja. Man kan lämna in sockor och mössor för vuxna i närmaste kyrka.

Fler än 30 000 flickor gifts bort varje dag fler än 10 000 flickor könsstympas. Var tredje flicka utsätts för våld under sitt liv – bara för att hon är flicka. Tillsammans kan vi bryta skadliga traditioner!

Act Svenska kyrkans julinsamling pågår från 1 advent till trettondag jul.

Marie Nilsson på tisdagscaféet i Vidingsjö kyrkby har stickat till Act i många år. Vad betyder det för dig?

– Det betyder mycket att jag kan hjälpa till med just det som jag kan, att jag kan bidra med något som är till nytta för andra. Jag tycker det är trevligt sticka så här tillsammans på ett café, men det är även skönt att sitta för sej själv hemma i lugn och ro. Jag gillar att ha något för händerna när jag till exempel ser på tv. Jag lärde mej att sticka tidigt av min mormor, farmor och mamma. När jag började engagera mig i kyrkan för många år sedan började jag sticka till förmån till Act. Jag stickar även små tossor till bebisar som vi lägger i våra dopkassar.

Från gladaste glada till ledsnaste ledsna

TEXT & FOTO: ROYNE MERCURIO

– Jag var på en kvällsmässa på ett ungdomsläger i fjällen när det var som om Gud ruskade om mig och sa: ”Men hörrodu, det här är inte en fritidssysselsättning, det är det här som du ska hålla på med på riktigt.” Så jag kom hem från lägret och ändrade riktning på hela livet. Jag flyttade och bytte studieinriktning ganska ordentligt från matematik till teologi.

Solens strålar letar sig in genom Domkyrkans mäktiga fönster när jag möter Ida Andrae som är pastorsadjunkt i domkyrkoförsamlingen. Hon kommer gående genom mittgången tillsammans med sin ledarhund Ona och vi slår oss ner under de medeltida valven i katedralen. Ona lägger sig till rätta och följer vårt samtal med måttligt intresse och öppnar bara ett öga emellanåt när någon går förbi.

– Jag vigdes till präst den 29 januari i år och det är jättekul att äntligen få komma ut och jobba, säger Ida. Det första året som nyvigd präst är man pastorsadjunkt.

Man är anställd av stiftet och jobbar i en församling och får testa på alla uppgifter som en präst har samtidigt som man får handledning av en församlingens präster. Det är bra för man har alltid många frågor och funderingar eftersom mycket av det man gör är sånt man inte kan läsa sig till, utan behöver lära sig genom att uppleva det. Allt från hur man hanterar olika situationer i mötet med människor till rent praktiska frågor kring i gudstjänsten. Då är det tryggt att ha mer erfarna kollegor att luta sig mot.

Det bästa med att vara präst

– En av dom bästa sakerna med att vara präst är att få möta människor i många olika situationer, tänker Ida. Allt från gladaste glada till ledsnaste ledsna. Jag hade en period när jag funderade på om jag skulle bli psykolog och jag tänker att en av skillnaderna är att du inte går till en psykolog för att berätta hur bra du mår och hur kul allt är. Som präst får jag vara med människor genom hela livet. Det är fantastiskt.

Vi kommer in på att Ida är blind och hur påverkar hennes arbete att hon inte ser. – Förutom att jag har en väldigt söt och fluffig följeslagare, skrattar Ida. Jag får memorera mer saker än vad seende behöver göra när det gäller texter, predikningar och olika moment i gudstjänsten. Jag tänker att jag i viss mån kan möta människor på ett mer förutsättningslöst sätt eftersom jag inte, som seende ofta gör, bildar mig en uppfattning de första sekunderna man ser någon. Det gör jag givetvis inte. Annars tänker jag att det inte påverkar särskilt mycket.

– Jag får väldigt få frågor faktiskt, säger Ida. Jag brukar berätta att jag har ledarhund innan jag till exempel ska träffa en dopfamilj, om någon skulle råka vara extremt hundallergisk. Då kan jag lämna hunden på kontoret, men det har inte hänt hittills, utan alla är väldigt positiva och tycker att det är en fin hund. Min synskada är något som har format mig till den jag är, absolut, men det är inget som påverkar varje sak jag gör.

Ona är med överallt i den mån jag är i behov av henne. Hade jag varit i en liten kyrka på landet så hade jag kanske inte haft samma behov av henne i gudstjänsterna. Då hade jag lärt mig att jag går rakt fram i gången och sen tre steg åt vänster och där har jag min stol, men Domkyrkan är väldigt stor och öppen så det finns inget att orientera sig efter. Dessutom är det väldigt mycket trappsteg och gravstenar i golvet som är knöggliga att gå på, så här är Ona med i princip överallt.

Är kyrkan bra på tillgänglighet?

– Det tycker jag nog, tänker Ida. Kyrkan kanske inte har kunskap om allt som krävs för att vara tillgänglig, men i den mån man får den kunskapen så är man väldigt öppen för att ändra så att det blir så bra som möjligt för alla. Det finns en vilja att vara tillgängliga. Vilket jag tänker att det är det viktigaste.

I den mån blinda finns med i Bibeln så blir de ofta botade. Hur förhåller du dig till sådana berättelser?

– En sak man får ta i beaktande är att blindhet på den tiden ledde till ett totalt utanförskap i samhället, vilket personerna alltså också blev fria från, tänker Ida. Du kunde sannolikt inte jobba, du blev kanske utstött från familjen. Du var tiggare helt enkelt. Så ser det inte ut idag. Uppenbarligen, eftersom jag sitter här. Sen tänker jag också att ofta att när vi pratar om blindhet ur ett kyrkligt perspektiv så är det en symbolisk blindhet vi menar.

Alla som har en funktionsnedsättning av något slag har olika förhållningssätt till det. Personligen om någon sa att trycker du på den här knappen så kommer du att se, så skulle jag tryckt på knappen utan att tveka, men jag vet andra som säger att det skulle inte jag, för jag är nöjd så här. Jag är inte missnöjd på något sätt, även om det medför vissa svårigheter som jag inte hade haft något emot att vara utan. Och jag tänker att jag förhoppningsvis hade varit den jag är ändå. ■

Domkyrkan lite grann från ovan

Domkyrkan fotograferad
från krankorgen
Foto: Royne Mercurio

Den 12 september lyftes Domkyrkans toppspira ner med lyftkran för att förgyllas under vintern. Till våren ska den åter vara på plats 107 meter upp på toppen av tornet. Läs om förgyllningsarbetet på nästa uppslag. Filmer och fler bilder från tornet finns att se på svenskakyrkan.se/linkoping/domkyrkotornet

På webben kan du även läsa om: Stenen till domkyrkotornet bryts i Borghamn • Konsten att välja plåt till ett domkyrkotorn

Madeleine sätter guld på tillvaron

TEXT & FOTO: ROYNE MERCURIO

– Linköpingsborna kommer bli bländade av skönhet när det är klart, skrattar Madeleine Villanyi som är konservator och arbetar med förgyllningen av urtavlor och spirorna under restaureringen av domkyrkotornet.

Vi står 55 meter upp på byggnadsställningen vid Domkyrkans urtavlor och har en häpnadsväckande utsikt över Linköping. Här uppe arbetar Madeleine och sonen Teodor med att lägga bladguld på urtavlans blomsterapplikationer.

– Det kommer att lysa som en lampa, berättar Madeleine. Man ser skillnad från marken. Det gnistrar till i solljuset och reflekterar ljuset på ett sätt som en färg inte kan återge. Det är en väldigt bra och hållbar yta och det finns inget som står emot väder och vind på samma

sätt som guld. Det behöver inte heller efterbehandlas med en lack. Lackfärg ger en enhetligare och slätare yta, men man tappar något. Guld det har som kristaller och då sprider sig ljuset och börjar spraka. Det är som diamanter. Det är många olika facetter och det gör att det nästan blinkar och blir levande.

– Det här arbetet är roligt för att det blir en otroligt stor skillnad, säger Madeleine. I andra fall så kan det vara frustrerande att man inte ser någon större skillnad på själva slutresultatet. Det ska ju vara som det alltid har varit. Vilket i och för sig är ett bra betyg för en konservator, men lite otacksamt.

Madeleine utbildade sig till konservator på konstakademin i Budapest. Där träffade hon även sin man Gabor Pasztor

och tillsammans har dom arbetat med restaureringsarbeten sen dess.

– Förgyllning är en liten del av vår verksamhet. Vi arbetar mest med måleri på trä och duk, rengöring och konservering på slott och herresäten och även i kyrkor.

Madeleine beskriver engagerat arbetet som görs på urtavlor.

– Vi börjar med att väldigt försiktigt skrapa bort flagor till en fast grund. Vi tar inte bort något befintligt som redan finns, utan vi lägger alla behandlingar ovanpå. Det är det som är konservatorns roll. Att restaurera handlar om att åter skapa. Man börjar aldrig på nytt, utan man låter gamla lager ligga kvar om grunden inte är skadad. Vi rostskyddsbehandlar och sen stryker vi på linoljefärg och därefter en guldgrund med

oljemixteon. Sen får man titta på väderleksrapporten och hoppas på sol och att det inte är allt för blåsigt när det är dags för bladguldet.

– Vi använder bladguld som sitter på ark, berättar Madeleine. Vanligt bladguld skulle blåsa bort på den här höjden och det skulle vara omöjligt att arbeta med. Det är 23,45 karats guld och det är så tunt att man kan se igenom det när

man håller upp det mot solen.

– Urvisarna är nere i Skåne just nu för restaurering och ska bland annat få nya lysdioder, berättar Madeleine. Sen kommer dom till oss för att förgyllas och målas. Toppspiran plockas ner nu och ska förgyllas i ateljén under vintern. Det förenklar arbetet att kunna arbeta kontinuerligt under vintern.

– Det är inte så ofta man får den här typen av jobb. Det är en förmån att få arbeta på en domkyrka och det är fantastiskt att få vara en del av kulturarvet. Vi funderar på vilket litet hemligt meddelande som vi ska lämna efter oss till framtiden. Till kommande konservatorer. Någoting kommer man hitta nästa gång det är dags att förgylla, men då lever kanske inte vi, avslutar Madeleine med ett leende. ■

I april månad 1883 kunde arbetet med det nya tornet till Linköpings domkyrka återupptas efter en tid med svår väderlek. Bilden visar läget byggnadslaget nått till sommaren samma år.

Vy från sydväst.

Fotograf: Bergh, Peter Johansson (1842-1898) / Östergötlands museum

Vy mot Linköping sommaren 1864. Dominerande i bilden reser sig Domkyrkan med sitt så kallade Hårlemanska torn som ersattes med nuvarande efter en omfattande ombyggnad från 1877. Framför kyrkan ses stadens läroverk, numera stadshus, som vid tiden var precis färdigställt. Övrig bebyggelse att nämna är slottet till vänster om kyrkan och det gamla gymnasiehuset till höger om läroverket. Den sistnämnda byggnaden fungerade från 1810 som logelokal för Linköpings frimurare. Foto: Östergötlands museum

Linköpings domkyrka som den såg ut på 1870-talet. Det så kallade Hårlemanska tornet tillkom vid en omfattande ombyggnad av kyrkan under åren 1747-1858. För ombyggnadens ritningar stod arkitekten Carl Hårleman. Under en genomgripande ombyggnad under åren 1877-1886 kom kyrkan att i stora drag omdanas och erhålla sitt nuvarande utseende.

Fotograf: Bergh, Peter Johansson (1842-1898) / Östergötlands museum

Historien om Domkyrkans torn

Domkyrkans historia

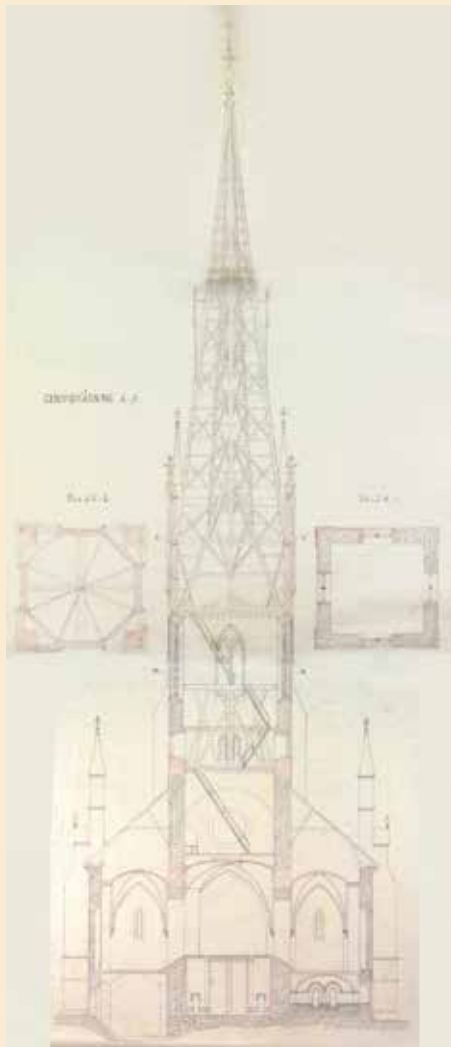
Domkyrkan har dominerat Linköpings stadsbild i över 800 år. Med sina 110 meter i längd och 107 meter höga torn fortsätter den att imponera.

Redan på 1100-talet stod här en föregångare. En romansk basilika som var ungefär en tredjedel så stor som nuvarande kyrkobyggnad. På 1230-talet fick biskop Bengt av Folkungaätten påvens tillstånd att bygga ut med ett tvärskepp och ett nytt kor i öster. Därefter revs 1100-talets långhus och nu fortsatte bygget i större skala och i gotisk stil. Efter ett avbrott i byggnationen på 1300-talet, på grund av digerdöden, ersattes det romanska koret med tre ljusa kapell i sengotisk stil.

Vid 1500-talets början var så det medeltida bygget klart. Över Nicolaukapellet och Thomaskapellet fanns två torn. Även ett mindre, en så kallad takryttare, satt över långhuset. I väster fanns inget torn utan istället en praktgavel med ett stort rosettfönster. Vid mitten av 1700-talet ersattes praktgaveln med ett torn efter ritningar av Carl Hårleman. Det torn vi i dag har är ritat av Helgo Zettervall och stod klart 1886. De två östtornens överbyggnader tillkom vid en omfattande restaurering på 1960-talet, liksom en omgestaltning av den Zettervallska tornspiran.

Domkyrkan från norr längs Gråbrödragatan. Byggnaderna till vänster är Curmanska magasinerna som numera finns i Gamla Linköping. Fotot är från 1900-talets början.

Helgo Zettervalls ritning av domkyrkotornet.

Helgo Zettervall (1831-1907) var en svensk arkitekt, tecknare och målare.

Hans restaureringar av Linköpings, Skara och Uppsala domkyrkor har både fått ris och ros, men idag anses han vara en av 1800-talets främsta svenska arkitekter.

Tornets historia

År 1747 påbörjades tornbygget efter ritningar av arkitekt Carl Hårleman. Det tillfogades relativt skonsamt till den medeltida västfasaden. Tornet uppfördes av tegel och avslutades med en låg kopparklädd huv. Klockorna flyttades över från den 1623 uppförda klockstapeln, som var belägen söder om kyrkan.

I slutet av 1700-talet var kyrkans tak i mycket dåligt skick och såväl valv som murar uppvisade stora brister. Kyrkan försågs med ett nytt tak 1774. Problemen fortsatte dock med nya sprickbildningar och nya reparationer utfördes.

I mitten av 1800-talet stod det klart att en mer genomgripande renovering var nödvändig av själva kyrkobyggnaden. Den omfattande restaureringen av Linköpings domkyrka, som inleddes 1849 innebar bland annat att samtliga murar sågs över och delvis murades om. De medeltida portalerna nytillverkades efter originalen och fönstren gjordes om med delvis nya masverk och gjutjärnsbågar.

Den omfattande restaureringen avslutades först 1870. Då föreslogs en förändring av Hårlemans "vanprydande" torn, så att det bättre passade de nygotiska stilidealerna som var populära under 1800-talets senare del. År 1886 stod tornet klart och då efter ritningar av arkitekt Helgo Zettervall.

De första dagarna var jag i fritt fall

TEXT & FOTO: FILIP EWERTSSON

Patrik Hagman har upplevt det många fruktar: att förlora en anhörig. Inte bara en gång, utan tre gånger.

Vi träffas på Patrik Hagmans kontor på Svenska kyrkans stiftskansli i Linköping. Han är författare, teolog och docent i politisk teologi. Första intrycket är att Patrik känns som en avskalad och enkel man. Men hans historia känns allt annat än enkel.

Cancern präglade tonåren

Patrik Hagman växte upp i Finland. När han precis klivit in i tonåren drabbades hans pappa av cancer. Ett sjukdomstillstånd som skulle prägla Patrik s tonårstid.

– När pappa varit på kontroll höll vi andan tills vi fått provsvar. Var svaret bra så firade vi med jordgubbsbakelse och körde på ett tag till, säger han.

Familjen var troende och aktiva i frikyrkan under ett 1990-tal med mycket betoning på helande och i viss mån framgångsteologi. Trots det beskriver Patrik att han var ”ganska grundligt vaccinerad mot all typ av tro som handlade om att komma undan livets svårigheter”. Pappans hälsostatus gick upp och ner under åtta år, tills den där dagen när 21-årige Patrik satt på cykeln på väg till jobbet på McDonalds.

– När jag fick samtalet vände jag för att i stället cykla till sjukhuset. Just då trodde jag inte att han skulle dö. Jag hade väl påverkats av dem som bett att han skulle bli helad, säger han. Men pappans död skapade ingen kris i tron, för någonstans var Patrik grundad i tron ”att Gud är med oss i smärtan och att troende inte på något vis har något frikort från svårigheter”.

Överlevnadstillstånd

Patrik Hagman hittade så småningom kärleken i Kika och tillsammans fick de sonen Joel. Familjen bodde i skärgården några mil från Åbo. Allt var frid och fröjd tills Joel var 3 år gammal.

– Han föll ur sängen en natt och vi och även läkare trodde att han hade fått en hjärnskakning. Men när han fortsatte att spy och mädde konstigt på förskolan gjorde vi en ny undersökning, säger Patrik.

Det var då som man upptäckte något i Joels huvud. Tumören var stor som en avokado och Joel opererades i stort sett omgående.

– Så klart väckte hela situationen en massa känslor och rädsla. Men det som hände var också att vi anpassade oss och ställde om snabbt. Vår uppgift var att göra det så bra som möjligt för Joel. Det är svårt att föreställa sig en sådan här

”Vi tiger så mycket om döden. Det är viktigt att vi sätter ord på saker som är väldigt allmänmännsliga.”

situation innan, men man hamnar i ett överlevnadstillstånd där man trots allt orkar, berättar han.

Efter den svåra operationen fick Joel cellgifter och strålbehandling. Nu följde en ny livsstil under några år med ett skyddat liv för att inte utsätta Joel för risker att bli sämre. Patrik och Kika turades om att arbeta under Joels fysiska upp- och nedgångar. Efter sonens sista cellgiftsbehandling blev han riktigt dålig. Hoppet levde, men Joel åt dåligt och kom aldrig tillbaka. Joel var bara 6 år gammal när han gick bort.

– Det är klart att det var en tuff dag. Men det kom inte som någon chock, det var en lång process och det fanns inget mer någon kunde göra, säger Patrik. Han tror absolut att de hade nytta av sin kristna tro i samband med Joels död.
– Vi hade en livshållning att inte ta något för givet utan se livet som en gåva. Att förundras över det lilla, det goda i livet, snarare än att inte förstå det onda.

Så hände det obeskrivliga igen

Patrik och Kika hade mycket stöd från släkt och vänner under Joels sjukdomstid och när han gick bort. Så småningom kom de på fötter igen och Patrik beskriver den tiden som ”en vacker period efter allt vi hade varit med om”. De kunde åter träffa vänner och resa igen obehindrat. Men så hände det obeskrivliga igen. En gång till. Två år efter Joels död fick Patriks fru Kika en hjärnblödning och kom inte tillbaka till livet igen.

– De första dagarna efter att hon gått bort var jag i fritt fall. Vi hade varit ett par i 15 år. Vem var jag nu?

Utän både sin son och fru fanns återigen betydelsefulla vänner med runt om honom som ett viktigt stöd. Hans bästa vän flyttade in hos Patrik under de första dagarna efter Kikas död.

– Jag kan förstå att det låter fullständigt galet det jag har gått igenom. Men jag kan samtidigt se exempel på saker som är mycket värre. Jag träffade ett par som berättade att deras barn hade begått

självmod. Där måste det finnas plats för så många skuld känslor, säger Patrik.

Behov att prata om döden och sorgen Patrik Hagmans upplevelser att förlora sin pappa, sin son och sin fru resulterade i boken ”Sorgens gåva är en vidgad blick”.

– Jag märkte i mötet med människor att det fanns ett behov av att prata om döden och sorgen. Med alla mina erfarenheter hade jag kanske något att säga som kunde vara till glädje för andra. Vi tigger så mycket om döden. Det är viktigt att vi sätter ord på saker som är väldigt allmänmänskliga, säger han.

Idag lever Patrik tillsammans med frun Emma Audas i Vadstena. Var det svårt att hänge sig helhjärtat till kärleken igen

efter allt han varit med om?

– Jag antar att man skulle kunna känna så. Men jag blev bara väldigt väldigt kär i Emma. Vi har fattat ett ömsesidigt beslut att vi inte vill ha barn ihop. En följd av allt som jag varit med om är att jag lever mycket i nuet och tar saker som det kommer. Jag är väldigt befriad från förväntningar om framtiden, säger han.

Om Joel hade levt idag skulle han ha varit 16 år, något som Patrik har svårt att föreställa sig.

– Om han hade överlevt, hade han fått leva ett liv utan men? Jag drömde faktiskt om honom i natt, då var han en liten och pratsam kille. Han finns på något sätt kvar i mitt liv. Det är en verklighet att han finns i mina drömmar och i mina minnen, säger Patrik Hagman. ■

Man fick prata om allt som hände.
Hur det var innan, när det hände och efteråt.
Om begravningen. Allt är så jobbigt då och
samtidigt är det så mycket som ska ordnas.
Det var värdefullt att vara en grupp.
Man kände igen sig i varandras berättelser.
Det var en gemenskap i sorgen.

Sorgegrupper/ Leva vidare-grupper

Samtalsgrupp för dig som förlorat någon
anhörig eller nära vän. Intresseanmälan.

BERGA FÖRSAMLING

Pernilla Enström 013-30 39 07
pernilla.enstrom@svenskakyrkan.se

DOMKYRKOFÖRSAMLINGEN

Madeleine Nordell 013-30 37 03
madeleine.nordell@svenskakyrkan.se

JOHANNELUND

Britta Olinder 013-30 39 53
britta.olinder@svenskakyrkan.se

LANDERYD

Johan Lamberth 013-30 38 03
johan.lamberth@svenskakyrkan.se

SKÄGGETORP

Dag Salomonson 013-30 39 82
dag.salomonson@svenskakyrkan.se

S:T LARS

Cecilia Öberg 013-30 37 52
cecilia.oberg@svenskakyrkan.se

TANNEFORS

Alexandra Moraitis 013-30 37 82
alexandra.moraitis@svenskakyrkan.se

Allhelgonahelgen i våra kyrkor

Fredag 3 november

- 12.00 S:T LARS KYRKA Lunchmusik med allehelgonatema.
17.00 DOMKYRKAN After Work – musik med fredagsfeeling.
Angeläget. Vegakören med dirigent Christian Schultze
- 17.00 LANDERYDS KYRKA Stilla orgelmusik. Elisabeth Ingelberg.
19–00 S:T LARS KYRKA Kvällsöppet i allhelgonatid. Mässa 21.00 och andakt 23.00.
Möjlighet till ljusständning och samtal under hela kvällen.

Lördag 4 november Alla helgons dag

- 11.00 S:T LARS KYRKA Musikmässa. Petra Regnstrand präst.
Thyra Häggstam, sopran, Bo Ingelberg, orgel.
- 11.00 JOHANNELUND Mässa. Martin Lissnils, präst, Linn Björklid, orgel och piano.
11.00 S:T HANS KYRKA Högmässa. Annika Johansson, präst.
11.00 DOMKYRKAN Högmässa och söndagsskola. Kören Daylight.
- 14.00 LANDERYDS KYRKA Allhelgonaandakt. Irma Hermansson, diakon, Anna Filippou, trumpet.
15.00 LANDERYDS KYRKA Allhelgonaandakt. Irma Hermansson, diakon, Anna Filippou, trumpet.
17.00 BERGA KYRKA Minnesgudstjänst. Jörgen Sundeborn, präst. Ensemble ur kyrkokören.
17.00 DOMKYRKAN Ljusgudstjänst. Madeleine Nordell, präst. Domkyrkans Kammarorkester
under ledning av kapellmästare Torbjörn Köhl. Sara Michelin, orgel.
18.00 ANSGARSKYRKAN Minnesgudstjänst. Rebecka Bernberg, Ansgarskören, Karin Pettersson, flöjt.

Söndag 5 november Alla själars dag

- 10.00 BERGA KYRKA Mässa med alla åldrar i Berga kyrka. Catharina Linderoth, präst.
10.00 MIKAELSKYRKAN Högmässa.
10.00 SKÄGGETORP Mässa. Kyrkan öppen för ljusständning och samtal 12.00–16.00.
11.00 S:T HANS KYRKA Högmässa. Annika Johansson, präst.
11.00 S:T LARS KYRKA Mässa med ljusständning, Petra Regnstrand, präst,
Vladimir Todea, cello, Bo Ingelberg, orgel och piano.
- 11.00 TANNEFORS KYRKA Mässa. Alexandra Moraitis, präst.
11.00 DOMKYRKAN Högmässa och söndagsskola. Actus Tragicus av J S Bach med
Vokalensemble och Östgöta Barock.
- 11.00 JOHANNELUND Mässa. Anne Henriksson, Linn Björklid, orgel och piano.
11.00 ANSGARSKYRKAN Mässa, Rebecka Bernberg, Mia Zetterlund, Anna James, sång och flöjt.
16.00 TANNEFORS KYRKA Minnesgudstjänst med ljusständning. Bernt Nylund, flöjt. Liselotte Tengelin, piano.
16.00 VIDINGSJÖ KYRKA Minnesgudstjänst. Catharina Linderoth, präst. Ensemble från kyrkokören.
17.00 LANDERYDS KYRKA Minnesgudstjänst. Annika Johansson, präst, Jonas Frid, sång,
Susanne Edlund, orgel och piano.
- 17.00 JOHANNELUND Minnesgudstjänst. Anne Henriksson, präst, Sankta Maria Seniorkör,
Johanna Björklid, flöjt, Linn Björklid, körledare.
17.00 SKÄGGETORP Minnesgudstjänst. Johanna Glaser och Karin Alinder blockflöjt.
Ulla Gran Knutsson, cembalo och orgel
- 18.00 DOMKYRKAN Requiem av Karl Jenkins. Regional Ungdomskör, Domkyrkans Kammarorkester
Kapellmästare: Torbjörn Köhl. Annelie Eriksson, Lovisa Kronstrand Alinder, dirigenter.

Läs mer om allhelgona på webben. See the website for more information.

svenskakyrkan.se/linkoping/allhelgona اقرأ المزيد على صفحة الانترنت

Många av våra kyrkor har öppet under allhelgonhelgen och präster och diakoner finns tillgängliga för samtal. Det finns även möjlighet till bön och ljusständning.

Allhelgonatid

Griftegårdens dag Lördagen 4 november

Öppet hus 10.00–18.00 på Centrala- och Lilla Aska griftegårdar samt Landeryds kyrkogård. Vi bjuder på fika och svarar på frågor. Visning av krematoriet och kapellen i Lilla Aska. Besök gärna fotoutställningen i Alla helgons kapell på den Norra griftegården. Ryttargårdskyrkans Brassband spelar mellan 14.00–15.00 på Centrala griftegården. Griftegårdens dag avslutas 18.00 med tapto på Centrala- och Lilla Aska griftegårdar samt på Landeryds kyrkogård.

Minnesgudstjänster

CENTRALA GRIFTEGÅRDARNA: UPPSTÅNDELSENS KAPELL 15.00 (teckentolkad) och 17.00.
LILLA ASKA: LJUSETS KAPELL 15.00 och 17.00.

LANDERYDS KYRKA är öppen för stillhet, bön och ljuständning:
FRE 3 NOV 16.00–19.00 LÖR 4 NOV 13.00–19.00 SÖN 5 NOV 16.00–18.30

Behöver du hjälp att tända ett ljus? Om du inte själv har möjlighet att tända ljus eller lägga en krans på graven hjälper vi gärna till. Ring till oss på griftegårdsexpeditionen 013-30 36 00.
Telefontider: Mån-fre 13.00–15.00. Extra öppet lör 4 nov 10.00–15.00

Tänk på att våra minneslundar är ett gemensamt gravområde som många besöker i samband med allhelgonahelgen. Med respekt för de avlidna och deras anhöriga så ber vi därför alla att undvika att gå på de klippta gräsmattor där gravsättningar har skett.

Nu gör vi höst på griftegårdarna

Nu går vi in i höstens tid. Under vecka 41–42, med början 9 oktober, tas sommarblommorna bort på samtliga skötselgravar. Därefter höstgrävs gravbatterna. Vårblommande lök samt ljung planteras sedan kontinuerligt.

Kransar och gravdekorationer är beställda till vecka 43 och läggs ut på gravarna innan Allhelgonahelgen. Allt växtmaterial från griftegårdarna komposteras, därför är det viktigt att nedbrytbara material används vid utsmyckning. Griftegårdarnas sopkärl är märkta med *Växter och jord*, för komposterbart avfall och med *Övrigt*, för till exempel plastkrukor, emballage och kartonger. Vi ber gravrättsinnehavarna att undvika engångslyktor och vaser av glas, lergodsföremål mm på gravarna, risken är stor att de skadas eller sprängs av frost under vintern. Om batteriljus används så ska de sopsorteras i batterilådorna som finns vid vissa vattenposter. Som tack för att sopsorteringen fungerat så bra tidigare år, har vi

ställt ut markerade behållare på respektive område med gratis kompostjord, som kan användas till gravbatterna.

Lördagen den 4 november, 10.00-18.00, äger *Griftegårdens dag* rum. Då finns som vanligt griftegårdens personal på plats för att hjälpa till och för att besvara frågor. Vi bjuder på rykande varmt kaffe med tillbehör. Passa på att besöka våra utställningar i Alla helgons kapell på den Norra griftegården. På förekommen anledning ber vi våra besökare att tänka på att våra minneslundar utgör ett kollektivt gravskick, vilka genererar ett stort antal besökare runt allhelgonahelgen. Med respekt för de avlidna uppmanar vi därför alla att undvika att gå på de klippta gräsmattorna, där gravsättningar har skett.

Efter Allhelgonahelgen planerar vi att fortsätta arbetet med att avverka de stora almarna på de centrala griftegårdarna, som dukat under av almsjukan, för att

senare kunna återplantera nya träd.

I sorgens stund kan det vara svårt för de efterlevande att hålla isär begrepen. Det är klokt att söka svar på dessa frågor i förväg. Vi har därför tagit fram vår broschyr *Att tänka på inför en begravning*. I denna broschyr berättar vi om saker som är bra att veta. Broschyren kan läsas på svenskakyrkan.se/linkoping/begravning (scrolla längst ner), men finns även att hämta på griftegårdsexpeditionen samt i anslutning till våra kapell och ekonomibyggnader. Eller ring oss så berättar vi. ■

GRIFTEGÅRDSFÖRVALTNINGEN

GRIFTEGÅRDAR: Centrala griftegårdarna
• Lilla Aska • Landeryd •

HEMSIDA: svenskakyrkan.se/linkoping/griftegard

E-POST: linkoping.griftegard@svenskakyrkan.se

GRIFTEGÅRDSEXPEDITION PÅ ÅGATAN 40:

013-30 36 00 BESÖKS- OCH ÖPPETTIDER:

Vardagar 13.00-15.00

INSTAGRAM: @livetpagriftegardarna

Att skapa ett personligt avsked

TEXT: KARIN LARSDOTTER • FOTO: LASSE HEJDENBERG

Begravningsgudstjänsten är för många platsen för att sätta punkt. Resan på jorden i tid och rum behöver få ett avslut. När vi inte längre kan göra det vi önskar för en älskad får vi överlämna för att kunna gå vidare.

Begravningsgudstjänsten ger den möjligheten, att få överlämna till Gud. Vi behöver omgärda livets början och livets slut med uppmärksamhet och vördnad. Det har att göra med att varje människa har ett särskilt värde och att varje människa är unik. Det har aldrig förut funnits någon som just du eller jag, och kommer aldrig att finnas igen. Begravningen blir ett sätt att uppmärksamma att just den här personen har

levat och varit betydelsefull. Oavsett hur livet blev, vad vi förmädde eller ställde till, är vi värda ett avslut. Ett sätt att sätta punkt för relationer och ansvar. I de fall det varit komplicerat med relationerna och kanske till och med sårigt, kan detta vara än viktigare.

Begravningen är också avskedets stund. Då får vi stanna upp och säga till oss själva att vi nu gjort allt vi kan och nu är det för sent att göra mer. Det är en påtaglig och ofta obarmhärtig påminnelse om att tiden är begränsad. Att vi behöver ta vara på den, så att det som vi verkligen vill och önskar får rum. Begravningen är också många gånger startpunkten för en sorgprocess. Fram

till dess är det ofta mycket praktiskt att ordna. Men när den döda väl är överlämnad i Guds händer och till gravens vila kan sorgen få ta plats.

Möjlighet till ett personligt avsked
Väldigt mycket får plats inom en begravningsgudstjänst i Svenska kyrkans ordning. Det finns en vila i det som är tradition och beprövad erfarenhet och samtidigt finns i kyrkan en beredskap för att möta behovet av delaktighet, utrymme att få bidra och skapa det personliga avskedet. Väldigt mycket är möjligt. En begravningsgudstjänst i Svenska kyrkans ordning innehåller två bärande moment: överlämnandet i Guds händer och avskedet. Man väljer minst två

Sorgen är det naturliga sättet att bearbeta förluster och ta sig vidare

psalmer ur Den svenska psalmboken och dessutom sånger som man gärna vill ha med. Bönen Vår Fader och Välsignelsen ska också finnas med. Planeringen av begravningstjänsten görs tillsammans med ansvarig präst. Solosånger, dikter, tal eller andra personliga uttryck får plats. Låt processen ta tid och diskutera vad som blir bra, med präst, musiker och övriga familjen eller vännerna.

Stöd i sorgen

Sorg tar plats och sorg tar alltid tid. Olika stor plats och olika lång tid, beroende på vad som hänt, vilka vi är och om vi låter andra hjälpa oss igenom. I alla våra kyrkor i Linköping finns det präster och diakoner som har tid för samtal. De har utbildning kring sorg och erfarenhet av döden och förlusten. Samtalet kostar ingenting. Ibland vill vi vara ensamma i sorgen. Andra gånger behöver vi träffa sörjande i samma situation, de som varit med om något som liknar det vi själva är mitt i. Att höra andras berättelser och ta del av andras livsvägar kan ge den styrka och det hopp som vi behöver för att ta oss framåt. ■

På svenskakyrkan.se/linkoping/begravning hittar du hjälp och praktisk information om allt som rör en begravning. Här kan du se bilder på hur en begravning kan se ut i alla kyrkor och kapell som hör till Linköpings domkyrkopastorat.

MUSIK KALENDARIET

Få information om musik- och kulturevenemang på [facebook.com/musikochkulturilinkopingskyrkor](https://www.facebook.com/musikochkulturilinkopingskyrkor)

TORS DAG 12 OKTOBER

Temptation Jazz band
19.00 Berga kyrka

SÖNDAG 15 OKTOBER

J S Bach: h-mollmässan
18.00 Linköpings domkyrka
Domkyrkans Kammarkör och Östgöta Barock. Sofia Niklasson, sopran, Emma Sventelius alt, Mattias Gunnari tenor, Arvid Eriksson bas. Dirigent: Marie-Louise Beckman, Kapellmästare: Torbjörn Köhl.

LÖRDAG 21 OKTOBER

Konsert med Rickard Söderberg
15.00 och 18.00 S:t Hans kyrka
Landeryds kyrkokör, S:t Hanskören och Diskantkörerna, Johan Reis, piano.
Alla biljetter är slutsålda.

Musik vid helgsmål
17.00 Linköpings domkyrka
Mozartsymfonier. Domkyrkans Kammarorkester under ledning av Torbjörn Köhl.

SÖNDAG 22 OKTOBER

Östgöta kammarkör möter Radiokören
17.00 S:t Lars kyrka
Körkonsert med Radiokören och Östgöta kammarkör i ett spännande möte. Entréavgift/biljetter.

Gospeljubileumskonsert
18.00 Tannefors kyrka
Gospel T Joy & Bandet fyller 10 år. Kom och fira! Dryck och tilltugg serveras i pausen.

TORS DAG 26 OKTOBER

Det eviga ljuset
19.00 Sankta Maria i Johannelund
Lux aeterna av Morten Lauridsen. Johannelunds Motettkör, Isa Arkstedt Broberg orgel, Linn Björklid, dirigent.

SÖNDAG 29 OKTOBER

Sinnesrogudstjänst
18.00 Linköpings domkyrka
Musik: Björn Liljebblad och Lasse Sundvall.

TORS DAG 2 NOVEMBER

Lunchmusik
11.30 Berga kyrka.
Med pastoratets orgelelever. Stanna gärna på sopplunch efter musiken.

3 NOVEMBER

Afterwork
- musik med fredagsfeeling!
17.00 Linköpings domkyrka
Angeläget. Vegakören med dirigent Christian Schultze.

LÖRDAG 4 NOVEMBER

Musikmessa
11.00 S:t Lars kyrka
På Alla Helgons dag. Thyra Häggstam, sopran, Bo Ingelberg, orgel.

SÖNDAG 5 NOVEMBER

Högmässa med kantat
11.00 Linköpings domkyrka
Gottes Zeit ist die allerbeste Zeit, Actus tragicus BWV 106 av J S Bach, Vokalensemble och Östgöta Barock.

Requiem av Karl Jenkins
18.00 Linköpings domkyrka
Regional Ungdomskör och Domkyrkans Kammarorkester. Kapellmästare: Torbjörn Köhl. Annelie Eriksson och Lovisa Kronstrand Alinder, dirigenter.

LÖRDAG 11 NOVEMBER

Lördagsorgel
12.00 Linköpings domkyrka
Piazzolla & Takle. Olov Remback och Alexandra Pilakouris, orgel.

Att leva i världen med frågor och hopp
15.00 Mariagården i Johannelund
Höstcafé med Kyrkokören, Gösta Nylund, piano, Eva Jonasson, körledare, Britta Olinder, präst. Fika 30 kr/person till förmån för Act Svenska kyrkan.

SÖNDAG 12 NOVEMBER

I stormiga tider
17.00 Ansgarskyrkan
Sagor, berättelser och legender. AM Blås.

LÖRDAG 18 NOVEMBER

Luigi Cherubini:
Requiem c-moll
15.00 S:t Lars kyrka
S:t Lars kammarkör, David Löfgren, orgel, Bo Ingelberg, dirigent framför Cherubinis Requiem.

Nu jublar min själ
18.00 Linköpings domkyrka
Musik av Nils Lindberg och Agneta Sköld. Domkyrkokören. Jan Gustavsson, trumpet. Dirigent: Marie-Louise Beckman.

Sångglädje och endorfiner!

svenskakyrkan.se/linkoping/musik

SÖNDAG 19 NOVEMBER

Musikgudstjänst

17.00 Skäggetorps kyrka

Lisa Hellsten Reuber, fiol,
Madeleine Ottosson, sång och
Anders Heiborn, piano och orgel.

Ein musikalisches Opfer

18.00 Linköpings domkyrka

J S Bach. Domkyrkans Kammarensemble,
Lina Hedström Berg, violin, Anna Englund
Bohm, traversflöjt, Göran Danielsson,
gamba, Sara Michelin, cembalo.

Psalmgudstjänst

18.00 S:t Hans kyrka

Fanny Crosbys liv och psalmer,
Fredagskören.

Lunchmusik

FRE 12.15 I S:T LARS KYRKA

En halvtimmes orgelmusik Bo Ingelberg,
ett ord på vägen. Lunchmacka och
dricka kan köpas för 40 kr.

1 sept – 24 nov

Stilla musik

ONS 12.00-12.15 I S:T LARS KYRKA

SÖNDAG 26 NOVEMBER

Sinnesrogudstjänst

18.00 Linköpings domkyrka

Musik: Gunnar Ekermo.

Gospelhour

18.00 Tannefors kyrka

Gospel T Joy & Bandet.

TISDAG 28 NOVEMBER

Orgelkonsert

18.00 S:t Lars kyrka

Musikskolans orgelelever spelar.

Storbild i koret.

FREDAG 1 DECEMBER

Afterwork

- musik med fredagsfeeling!

17.00 Linköpings domkyrka

Väldens Frälsare kom här. Annelie Eriksson
och Alexandra Pilakouris bjuder på
adventsmusik i ord och toner.

Många av musikarrangemangen sker
i samarbete med **sensus**

Ladda ner vår app Kyrkguiden!

Kyrkguiden hjälper dig hitta till våra kyrkor.
I kalendern finns gudstjänster, konserter och
andra evenemang. Appen är gratis.

**En tanke
& en ton**

En tanke och en ton

LÖRDAGAR 18.00

En kort tanke inför helgen följt av
ett musikaliskt inslag på
Instagram: @svenskakyrkanlinkoping,
facebook.com/svenskakyrkanlinkoping
och svenskakyrkan.se/linkoping/
entankeochenton

GUDSTJÄNST

en vanlig vecka i 9 församlingar i Linköping

Berga

BERGA KYRKA

Morgonbön ons-fre 09.00
Söndag 10.00 Högmässa
Tisdag 09.00 Morgonmässa
Udda veckor
Onsdag 18.00 Mässa

Vidingsjö kyrka

Morgonbön mån-fre 09.00

Söndag 16.00 Mässa
Tisdag 09.00 Mässa Jämna veckor
Tisdag 18.00 Gudstjänst i
Taizéanda

Domkyrkan

DOMKYRKAN

Morgonbön mån, tis, tors, fre 09.00
Middagsbön mån-tors 12.00

Mässa tis 20.00
ons 09.00, tor 18.00, fre 12.00
Söndag 11.00 Högmässa
och söndagsskola
18.00 Sinnesrogudstjänst
Sista söndagen i månaden

Finskspråkig mässa

15 okt 13.00, 12 nov 15.00

Ekumenisk bön- och lovsångsmässa

20 okt, 24 nov 20.00

Gottfridsberg

ANSGARSKYRKAN

Söndag 11.00 Mässa
Tisdag 09.00 Morgonmässa

Johannelund

SANKTA MARIA

Morgonbön mån, ons, tors 09.00

Söndag 11.00 Mässa
Tisdag 09.00 Morgonmässa

Landeryd

LANDERYDS KYRKA

Söndag 10.00 Högmässa (ej 15/10, 5/11)

S:t Hans kyrka

Morgonbön
mån-tors, lör 09.00 (ej 4/11)

Söndag 11.00 Högmässa
20.00 Completorium
Onsdag 18.30 Mässa (ej 18/10)
Fredag 09.00 Mässa, kyrkfika

Ryd

MIKAELSKYRKAN

Morgonbön mån, ons-fre 09.00
Middagsbön mån-fre 11.50

Söndag 10.00 Högmässa med
Barnkyrka
Tisdag 09.00 Tisdagsmässa

S:t Lars

S:T LARS KYRKA

Söndag 11.00 Mässa
Måndag 12.15 Meditation
Tisdag 12.45 Bön vid dopkoret
Onsdag 12.15 Mässa mitt på dagen
Fredag 21.00 Mässa

Skäggetorp

SKÄGGETORPS KYRKA

Morgonbön, mån-fre 08.50

Söndag 10.00 Mässa med Skattkista
Tisdag 18.30 Kvällsmässa
Onsdag 11.30 Lunchmässa

Tannefors

TANNEFORS KYRKA

Morgonbön, tis-tors 09.00

Söndag 11.00 Mässa
Onsdag 12.00 Mässa mitt på dagen

Sjukhuskyrkan

UNIVERSITETSSJUKHUSET

Morgonbön mån, tis, tors, fre 09.00

Onsdag 09.00 Mässa
Torsdag 12.00 Musikandakt

Appen Kyrkguiden

Med appen Kyrkguiden kan du hitta till Svenska kyrkan med hjälp av mobiltelefonen. Du kan se vad som händer i kyrkan och planera gudstjänster och annat som du inte vill missa. Appen är gratis och finns för både iPhone och Android.

Du kan även få mer detaljerad information om alla gudstjänster i annonsen i Corren på onsdagar eller på svenskakyrkan.se/linkoping

Hej Svenska kyrkan!

Församlingar

BERGA FÖRSAMLING

KYRKOR: Berga kyrka, Söderleden 46
• Vidingsjö kyrka, Vidingsjö by 2
HEMSIDA: svenskakyrkan.se/berga
E-POST: linkoping.berga@svenskakyrkan.se
FÖRSAMLINGSHERDE:
Jörgen Sundeborn 013-30 39 01
FACEBOOK: facebook.com/bergaforsamling

DOMKYRKOFÖRSAMLINGEN

KYRKOR: Domkyrkan, S:t Persgatan
HEMSIDA: linkopingsdomkyrka.se
E-POST: linkoping.domkyrkoforsamling@svenskakyrkan.se
EXPEDITION: 013-30 37 00
FÖRSAMLINGSHERDE:
Helen Olsson 013-30 37 02
FACEBOOK: facebook.com/linkopingsdomkyrka

GOTTFRIDSBERGS FÖRSAMLING

KYRKA: Ansgarskyrkan, Hjälmgatan 17
HEMSIDA: svenskakyrkan.se/gottfridsberg
E-POST: linkoping.gottfridsberg@svenskakyrkan.se
FÖRSAMLINGSHERDE:
Peter le Clercq 013-30 38 81
FACEBOOK: facebook.com/ansgarskyrkanlinkoping

JOHANNELUNDS FÖRSAMLING

KYRKA: Sankta Maria • **BESÖKSADRESS:**
Mariagården, Skogslyckegatan 3
HEMSIDA: svenskakyrkan.se/johannelund
E-POST: linkoping.johannelund@svenskakyrkan.se
FÖRSAMLINGSHERDE:
Martin Lissnills 013-30 39 51
FACEBOOK: facebook.com/johannelundsforssamlinglinkoping

LANDERYDS FÖRSAMLING

KYRKOR: Landeryds kyrka • S:t Hans kyrka, Ekholmen centrum 8 • Hackeforsgården, Askhagsvägen 8
HEMSIDA: svenskakyrkan.se/landeryd
E-POST: linkoping.landeryd@svenskakyrkan.se
FÖRSAMLINGSHERDE:
Annika Johansson 013-30 38 02

FACEBOOK: facebook.com/landerydsforsamling

RYDS FÖRSAMLING

KYRKA: Mikaelkyrkan, Mårdtorpsgatan 61
HEMSIDA: svenskakyrkan.se/ryd
E-POST: linkoping.ryd@svenskakyrkan.se
TF FÖRSAMLINGSHERDE:
Johannes Zeiler 013-30 38 51
FACEBOOK: facebook.com/mikaelkyrkan

SKÄGGETORPS FÖRSAMLING

KYRKA: Skäggetorps kyrka, Skäggetorps C 20A
HEMSIDA: svenskakyrkan.se/skaggetorp
E-POST: linkoping.skaggetorp@svenskakyrkan.se
EXPEDITION: 013-30 39 80
FÖRSAMLINGSHERDE:
Liza Hagberg Lerner 013-30 39 81
FACEBOOK: facebook.com/skaggetorpsforsamling

S:T LARS FÖRSAMLING

KYRKA: S:t Lars kyrka, S:t Larsgatan/Storgatan
HEMSIDA: svenskakyrkan.se/stlars
E-POST: linkoping.st.lars@svenskakyrkan.se
EXPEDITION: 013-30 37 50
FÖRSAMLINGSHERDE:
Petra Regnstrand 013-30 37 51
FACEBOOK: facebook.com/svenskakyrkanstlars

TANNEFORS FÖRSAMLING

KYRKA: Tannefors kyrka, Augustbergsgatan 27
HEMSIDA: svenskakyrkan.se/tannefors
E-POST: linkoping.tannefors@svenskakyrkan.se
EXPEDITION: 013-30 37 80
FÖRSAMLINGSHERDE:
Lisa Kjellgren 013-30 37 81
FACEBOOK: facebook.com/tanneforskyrka

Gemensamt i pastoratet

VÄXEL

013-30 35 00
linkoping.info@svenskakyrkan.se

PASTORSEXPEDITION

013-30 35 50
linkoping.pastorsexpedition@svenskakyrkan.se

GRIFTEGÅRDSEXPEDITION

Se sidan 26-27.

DIAKONICENTRUM

svenskakyrkan.se/linkoping/diakonicentrum

SJUKHUSKYRKAN

010-103 00 00 (sjukhusets växel)
linkopingsjukhuskyrka.se

STUDENTPRÄST

Anders Facks 070-603 97 60
anders.facks@svenskakyrkan.se
kyrkanpauniversitetet.nu

FINSKSPRÅKIG VERKSAMHET

Pekka Pykaläinen 0141-20 29 32
pekka.pykalainen@svenskakyrkan.se

FÖRSKOLORNA

Pia Strömqvist, rektor 013-30 35 40
pia.stromqvist@svenskakyrkan.se
svenskakyrkan.se/linkoping/forskolor

DOMPROST

Mattias Bähr 013-30 35 02
mattias.bahr@svenskakyrkan.se

Bli medlem

Du är välkommen att bli en del av Svenska kyrkans gemenskap oavsett vem du är. Läs mer på svenskakyrkan.se/linkoping/bli-medlem eller kontakta pastorsexpeditionen.

Dop, vigsel & begravning

Vill du låta döpa dig eller ditt barn? Planerar ni ert bröllop? Vill du boka begravning? Kontakta pastorsexpeditionen så hjälper vi till med bokning av kyrka, präst m m. Dop kan du också boka på webben. svenskakyrkan.se/linkoping/dop

Följ oss

facebook.com/svenskakyrkanlinkoping
Instagram: svenskakyrkanlinkoping

Vem minns du?

Minnen kan vara starka som doften, som rösten eller som skrattet hos någon du älskar. Under allhelgonhelgen påminns vi om döden och ger liv åt våra minnen.